

Helyzetkép a középfokú erdészeti szakképzésről

OEE Szeniorok Tanácsa február 26-án a NÉBIH Erdészeti Igazgatóság székházában tartotta idei tervezett soros havi rendezvényét, a meghívóban közreadott napirend szerint.

Dr. S. Nagy László elnök megnyitójában körvonalazta, hogy vannak témakörök, melyekre a Szeniorok Tanácsa vissza-visszatér, melyekről különböző szinteken tájékozik, megtárgyalja a problémafelvetéseket, véleményt nyilvánít, vagy állást foglal. Az erdészeti oktatás, nevelés a kiemelt kérdések között szerepel. Ilyen vonatkozású téma tanulmányozására volt alkalom 2013 májusában a soproni Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Karán kihelyezett ülésen, amikor az egyetem, illetve részleteiben az Erdővagyon-gazdálkodási és Vidékfejlesztési Intézet működését ismerhettük meg. Hasonlónak tekinthető, amikor 2012 májusában Gyula-Városerdőn tájékozódhattunk az erdei iskola életéről, oktatási tevékenységéről.

Az elnök a szeniorok nevében megköszönte, hogy *Andrésiné dr. Ambrus Ildikó*, az Ásotthalmi Bedő Albert Erdészeti Szakképző Iskola és Kollégium igazgatója elvállalta, hogy előadást tart az erdészeti középfokú képzés helyzetének alakulásáról, változásairól és célszerű lehetőségeiről. Az elhangzottak, valamint a sok újdonság iránti érdeklődés miatti „utánaolvasás” keltet-

te gondolatokat a következőkben foglaljuk össze.

Előadása mottójául az igazgató a „legnagyobb magyartól” választott idézetet: „Tiszteld a múltat, hogy érthesd a jelent és munkálkodhass a jövőn.” Gyakorlott előadóként kitűnően tartotta mederben a szerteágazó témát, és jó érzékel szabta mondanivalóját a hallgatóság érdeklődési szintjéhez. A bevezetőben vázlatosan ismertette az erdészeti képzés átalakulását, jelenlegi felépítését.

A felsőfokú szakképzés kereteiben, az – osztatlan ötéves – erdőmérnökképzés és a doktori iskola a Nyugat-magyarországi Egyetemen folyik. Középfokon a szakközépiskolákban erdészeti és vadgazdálkodási, illetve erdészeti gépésztechnikusokat képeznek. Az erdészeti szakiskolákban pedig erdészeti szakmunkásokat. Erdőművelőket, faki-termelőket és motorfűrész-kezelőket ugyanakkor az erdészeti szakközépis-kolák, szakiskolák, valamint különböző egyéb felnőttképzéssel foglalkozók egyaránt képezhetnek.

Az oktatási formák taglalása előtt az előadó felidézte az Országos Erdészeti Egyesület erdészeti szakképzésről kialakított állásfoglalását:

- A szakmai igényeknek legjobban megfelel a jelenleg is meglévő háromszintű erdészképzés; erdőmérnök, erdésztechnikus, szakmunkás.

- Az erdőmérnökképzésben meg kell őrizni a kizárólag Sopronban működő osztatlan 5 éves képzést.
- A szakemberképzésben a szakmai befolyás megújítása mellett a továbbiakban is érvényesíteni kell az erdésznevelés olyan értékeit, mint a hagyományozható és a szakmai identitás ismérvei.
- A szakképzésért felelős miniszter engedélye szükséges a szakképzési intézmény, új szakma (erdészeti, vadászati) indításához.
- A szakma munkaerőszükségletét az államilag finanszírozható oktatási létszámkereteknek megfelelően kormányzati szinten kell megállapítani, tervezni.
- A gyakorlati képzést szolgáló tanterdők tekintetében a szakképzésért felelős miniszter engedélye alapján működő intézmények számára, a képzés minden szintjén meg kell teremteni az egységes keretek közötti működtetési feltételeket, az erdei munkák színvonalas elvégzése érdekében pedig foglalkoztatási szabályokkal is (pl. erdőtörvényben) támogatni kell a szakmunkásképzést.
- Az erdészeti, vadgazdálkodási technikus- és szakmunkásképzés csak iskolarendszerben lehet eredményes. A felnőttképzésben és tanfolyami rendszerben is oktatatható változatok, rész-szakképesítések és ráépülések vizsgáztatása kizárólag a szakképzésért felelős minisztérium, illetve az agrárkamara által akkreditált vizsgaközpontban történhessen.
- A szakmacsoportos alapozás és a ráépülő érettségi vizsga az erdészeti szakmának megfelelő akkreditált tanterv szerint történjen a technikus- és szakmunkásképzésben egyaránt.

A középfokú erdészeti szakképzés jogszabályi háttérét megteremtő alacsonyabb rendű egyes jogszabályok gyakorlati érvényesíthetősége több vonatkozásában nehézkes volt. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. Törvény általánosan elgázitást nyújt az állampolgári jogon kötelező alap- és térítés nélkül igénybe vehető középfokú oktatási formákról. A szakképzésről

Andrésiné dr. Ambrus Ildikó és dr. S. Nagy László

szóló 2011. évi CLXXXVII. Törvény vizsont az iskolarendszerben ingyenesen megszerezhető első, az állam által elismert szakmai intézmény rendszerét, a megszerzés feltételeit szabályozza. A szakképzési kerettanterveket pedig a nemzetgazdasági miniszter adja ki az adott szakképesítésért felelős miniszter egyetértésével. A vidékfejlesztési miniszter hatáskörébe tartozó szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeire a 41/2013.(V.28.) VM-rendelet a hatályos. Az állam által elismert szakképesítéseket pedig a kormányrendeletben megjelölt Országos Képzési Jegyzék (OKJ) tartalmazza.

A szakközépiskolai képzésben négy éven át, az adott ágazatnak megfelelő ismereteket kapnak a tanulók, és kötelező az érettségi vizsga. A technikus minősítésre is vállalkozóknak további egyéves képzésben kell részt venni. A szakiskolai képzés vizsont hároméves, 40% elméleti oktatással és 60% gyakorlattal. A további nehezen áttekinthető szakképzési szintek részletezését mellőzve néhány kritikus kérdés érdemesül rögzítésre. Nevezetesen: a gyakorlati, ágazati igények szakmai összefüggései átgondoltabb szerkezetű képzést kívánnak meg; az erdészeti és vadgazdálkodási technikus, erdészeti gépésztechnikus, erdészeti szakmunkás, vadász-vadtenyésztő vonatkozásban.

A koherencia keresésében kritikus „elágazás”, hogy az erdészeti és vadgazdálkodási technikus szakképesítése a mezőgazdasági *szakmacsoportba* tartozik. Továbbá elég furcsán hangzik, de idetartozik még az erdészeti gépésztechnikus, az erdészeti szakmunkás, a rész-szakképesített adó erdőművelő, a fakitermelő és a motorfűrészkezelő megnevezésű szakképesítés is. Az is nehezen követhető, hogy ha tudtak környezetvédelem-vizsgáldálkodás szakmacsoportot gyártani, nem lehetett volna-e az erdészetnek is külön szakcsoportja, ha másért nem, arra tekintettel, hogy a hazai területe 20%-a erdő.

Ilyen formán pl. az erdészeti és vadgazdálkodási technikusképzés 11 szakmai követelménymodulra épül. A 11 modulból három (foglalkoztatás I., foglalkoztatás II. és munkahelyi egészség és biztonság) nem szakmai valamennyi ágazati képzésben szerepel. Vagyis maradt nyolc szakmai modul: *erdészeti és vadgazdálkodási alapismeretek, erdőművelés, erdőhasználat, vadászat, vadgazdálkodás, erdészeti géptan, er-*

Köveskúti György és a faragott vaddisznók

dőbecslés-erdőrendezés és erdészeti gazdálkodás, illetve vezetés, szervezés. A szakképzési kerettantervek és a szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeit szabályozó rendeletek betartásával – szerencsére – sikerül kvázi tárgygyakból felépíteni a modulokat, s így a teljes, klasszikus tananyagot megtanítani a tanulókkal.

A szakmaszerkezeti döntésről szóló kormányrendeletben, a Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottságok javaslatai alapján, a 2014/15. tanévben 13 megyében és 17 iskolában nyílik lehetőség 591 fő erdészeti és vadgazdálkodási technikus beiskolázására. Ebben az óriási lehetőségben, magunkfajta szenioroknak még az is furcsa, hogy ezeknek az oktatási intézményeknek nem kizárólag a szakminisztérium a fenntartója. Azt még természetesnek vehetjük, hogy a Nyugat-magyarországi Egyetem is fenntartó, de az már végképp szokatlan, hogy a Borsod és Térsége Képzési és Humányszolgáltató Kiemelten Közhatalmú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság, vagy a Tatay Sándor Iskola és Oktatásfejlesztési Alapítvány és a Baptista Szeretetszolgálat Egyházi Jogi-személy is az erdészeti szakképzés fenntartói között szerepelnek.

A már említett 13 megyéből négyben – Győr-Sopron-Moson, Csongrád, Heves és Somogy – korábban is ismert, hagyományos erdészeti szakközépiskolák működtek. A teljesség kedvéért felsoroljuk az intézményeket, a mai elnevezésükkel és némi kiegészítéssel, nehogy tudatlanul álljunk néhány rövidítés előtt: Nyugat-magyarországi Egyetem Roth Gyula Gyakorló Szakközépiszkola és Kollégium, Sopron; Kiss Ferenc Erdészeti Szakképző Iskola, Szeged (fenntartó: Vidékfejlesztési Minisztérium); VM ASZK Mátra Erdészeti, Mezőgazdasági és Vadgazdálkodási Szakképző Iskola és Kollégium, Gyöngyös-Mátrafüred (VM ASZK = Vidékfejlesztési Minisztérium Agrár Szakképző Központ); Somogyi TISZK Közép- és Szakiskola Dráva Völgye Tagintézménye,

Barcs (TISZK = Térségi Integrált Szakképző Központ Középiszkola, Szakiskola és Kollégium).

A 2014/15. tanévre beiskoláztatható létszámból a négy megyére összesen 288 fő jut. Vajon a fennmaradó 303 tanulót a nem említett kilenc megyében hol, milyen iskolákban, kik juttatják el az erdészeti ismeretek közép fokára? További kérdések merülhetnek fel, ha azt feltételezzük, hogy ezek a tanulók végeznek az iskolákban és a szakmában akarnak elhelyezkedni. A gyakorlat igénye ugyanis is véges.

Az erdészeti szakmunkás szakképesítésnek az OKJ-ban három szintje van:

Az erdészeti szakmunkás szakképesítés 3 éves iskolarendszerű.

A szakmai követelménymodulok: növénytani és vállalkozási ismeretek, gallyazás és darabolás, Fakitermelés, erdőművelés, erdészeti és vadászati alapismeretek, erő- és munkagépek, faanyagmozgatás, foglalkoztatás I, foglalkoztatás II, munkahelyi egészség és biztonság.

Rész-szakképesítések: erdőművelő (400-600 óra), fakitermelő (480-720 óra) és motorfűrészkezelő (240-360 óra).

A rész-szakképesítésekhez tartozó modulok alapján a növénytani és vállalkozási ismeretek mindháromnál szerepel, az erdőművelőnél erdőművelés, a fakitermelőnél fakitermelés, gallyazás és darabolás, a motorfűrészkezelőknél a gallyazás, darabolás tárgyak kötelezőek.

Elágazások és ráépülések: lakott területi fakitermelő.

A hagyományos szakképző iskolák:

- Bedő Albert Szakképző Iskola és Kollégium, Ásotthalom,
- VM ASZK - Mátra Erdészeti, Mezőgazdasági és Vadgazdálkodási Szakképző Iskola és Kollégium, Mátrafüred.
- Marcali Városi Önkormányzat Széchenyi Zsigmond Szakközépiszkola és Szakiskolája, Somogyzsítfá.

Tehát a szakmaszerkezeti döntés alapján 545 fő erdészeti szakmunkás beiskolázására van lehetőség. A felnőttképzésben igen nagy a motorfűrészkezelő és fakitermelő tanfolyamot végzettek száma, akik vizsgabizonyítvánnyal rendelkeznek. Hiány van viszont a vadász-vadtenyésztő szakképzés terén. Fontos szempont, hogy a szóbeli és gyakorlati vizsgán kívül egyes tantárgyakból írásbeli vizsgát is tegyenek a tanulók.

Az iskolarendszeren kívüli tanfolyamoknak – motorfűrészkezelő, erdőművelő (ez utóbbi lényegesen kevesebb) – se szeri, se száma.

Az erdészeti szakképzésnek Magyarországon több mint kétszáz éves múltja van. Büszkélkedhetünk azzal is, hogy dicső a múltja. Meg kell tenni minden erdésznek a maga helyén mindent azért, hogy a jelen és a jövő oktatása méltó legyen a történelmi előzményekhez, az erdész hagyományokhoz.

Köszönjük Andrásiné dr. Ambrus Ildikó igazgatónak az élménydús előadást, aki *Böjte Csaba* szavaival zárta gondolatait: „*Hiszem, hogy minden feladatra, ami előttünk áll, van megoldás, és ha bízunk egymásban, összefogunk, akkor ezeket meg is tudjuk oldani*”.

Az SZT-elnök összefoglalóját követően szeniortársaink – *Kondor Endre, dr. Király Pál, dr. Jereb Ottó, Schmotzer András, Köveskúti György* – elismerő szavai mindannyiunk helyett szóltak. A közérdekű kérdésekre adott válaszok és az előadásban hallottak további gondolkodásra serkentették a szeniorokat. A köszönet jeléül *Köveskúti György* szeniortársunk táskájából előkerültek elmaradhatatlan – bükkfa lapokból faragott – „vaddisznói”, amelyeket átadott az előadónak.

A szűkre szabott időben vázolt ismeretek sokasága, a korábbi képzési formák és az újdonságok összevetése, az előadó fogalmazásában is megjelent problémák arra indították a szeniorokat, hogy – egyetértve az OEE szakképzési állásfoglalásával, mintegy annak kiegészítéseként, folytatásaként – javaslatokat fogalmazzanak meg az alap- és középfokú erdészeti szakképzéssel kapcsolatban.

Javaslatok az erdészeti és vadgazdálkodási technikusok képzéséhez:

- *Technikus szinten válasszák szét az erdészeti és a vadászati képzést.*
- *Az erdészeti gépésztechnikus legyen a mezőgazdasági gépésztechnikus szakképzés ráépülése.*
- *Agrárszakterületen a beiskolázás létszámait ne az MFKB, hanem a VM batározza meg.*
- *Csak olyan intézményekben induljon képzés, ahol a személyi és a tárgyi feltételek adottak (VM-fenntartásban, vagy megállapodás szerint).*
- *Javaslatok az erdészeti szakmunkás szakképzés jobbitására.*
- *Növelni kell az erdészeti szakmunkás szakképzés presztízsét.*

- *Az Erdőtörvényben szabályozni kell, hogy az erdei munkák (beleértve az ápolási erdőnevelési és fakitermelési tevékenységet) során a helyi munkairányítás (brigádvezetői feladatok) elvégzésére a legalacsonyabb szakképzés az erdészeti szakmunkás legyen.*
- *A szakmaszerkezeti döntések az erdész-vadász szakmák esetén ne az MFKB-ok javaslatai szerint születessenek, hanem VM döntés alapján.*

Az erdészeti szakmunkás szakképzés kizárólag iskolarendszerben legyen folytatható. Ezt az összetett ökoló-

Tokodi Mihály

giai, műszaki szakmai tartalom indokolja.

- *Erdészeti szakmunkásképzés kezdése előtt, a személyi és a tárgyi feltételekről az indítást engedélyezőnek kötelező legyen meggyőződni!*

Kérés az OEE Elnökséghez felé:

Az említett indokok alapján kérjük Elnök Urat, hogy az OEE – társadalmi szervezetként, a rendelkezésére álló eszközök felhasználásával – teremtsen módot az erdészeti szakképzésért felelős kormányzati szervekkel való tárgyalásra. Folytasson eredményes tárgyalásokat annak érdekében, hogy az alap- és középfokú erdészeti oktatás biztos alapot nyújthasson az erdészeti gyakorlatba kikerülő jövőbeli kollégáinknak és a felsőfokú képzésbe jutóknak egyaránt!

Szünet után, dr. S. Nagy László elnök a meghívóval együtt teljes terjedelmében kézbesített működési rend tervezetének átfogó ismertetését követően kérte a szeniortársak hozzászólásait. *Kon-*

dor Endre, dr. Ádámfi Tamás, dr. Király Pál, Merkel Gábor és Halász Gábor szeniortársak tettek javaslatokat a működési rend tervezetéhez, azokkal módosítva válhat véglegessé a működési rend.

A rendezvény záró eseménye volt *Tokodi Mihály* szeniortársunk rendhagyó visszaemlékezése a „hagyományozható gondolatok” sorozatban. Szeniortársunk hozzánk intézett gondolatai két tekintetben is rendhagyónak nevezhetők. Először is, nem a megszokott életút ismertetést, a szakmai tapasztalatok tárházának megnyitását választotta, hanem olyan élethelyzetet, melyet – hála Istennek – a szeniorok közül, már nem sokan tapasztalhattunk meg. A szovjet hadifogságról volt szó, de nagyon újszerűen. Nem az elbeszélő stílust választotta, amelyet sok számból ismerhetünk, azoktól, akik vették a tollat és megírták hányattatásuk, hadifogságuk nehéz sorsú történetét. Nem is az újabb – már elérhető, több mint ötven éven át a legnagyobb titokban őrzött hatalmas iratanyag felhasználásával – szinte tudományos alaposságú feldolgozással készült, a hadifogolytáborokat a létesítő szemszögéből is bemutató írássok szellemiségét követte.

Azokról az alapvető emberi tulajdonságokról, értékekről beszélt, amelyek egészen másként jelennek meg normál élethelyzetekben, békeidőben és teljesen át tudnak alakulni szorult helyzetben, amikor a személyes és csoportos túlélésért kell nap mint nap megküzdeni.

Külön sorolta és az adott helyzet szerint értékelte a személyiséget, a jellem meghatározó tulajdonságokat, melyeket általában otthonról hoz az ember és külön azokat az adottságokat, amelyek élete során tehet szert. Nagy jelentősége volt a fogolytábori élet minőségét illetően, és a túlélési esélyben egyaránt a nyelvtudásnak. És itt említette meg az erdész szakmát is, amely a sokoldalú képzésével és gyakorlati hasznosíthatóságával rengeteg előnyt jelentett. Utoljára, de nem utolsósorban említette meg a humort, amely ezekben a nehéz helyzetekben is erőt adhat az embernek, átsegítheti a kilátástalanságon. Befejezésül – demonstrálva a humor fontosságát – kedvenc vicceivel csalt mosolyt a szeniortársak arcára.

Az SZT elnöke megköszönte *Tokodi Mihály* értékes gondolatait, továbbá a szeniortársak eredményesnek minősülő rendezvény témáihoz kapcsolódó észrevételeit, és az ülést bezárta.

Dr. S Nagy László
Halász Gábor